

บทที่ 2
บททั่วไปว่าด้วยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน
พ.ศ. 2534

1 ชื่อพระราชบัญญัติ :

มาตรา 1 : พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติ
ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534”

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) ให้ไว้ ณ วันที่ 21 สิงหาคม พ.ศ.2534 เป็นปีที่ 46 ในรัชกาลปัจจุบัน ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้นไว้โดยคำแนะนำ และยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ซึ่งชื่อพระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534”

ทั้งนี้ ได้มีหมายเหตุ ท้ายพระราชบัญญัติ ให้เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ

โดยที่เป็นการจำเป็นต้องกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการต่าง ๆ ให้ชัดเจน เพื่อมิให้มีการปฏิบัติงานซ้ำซ้อนกัน ระหว่างส่วนราชการต่าง ๆ และเพื่อให้การบริหารงานในระดับกระทรวง มีเอกภาพ สามารถดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายที่รัฐมนตรีกำหนดได้ และสมควรเพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับการมอบอำนาจให้ปฏิบัติราชการแทน ให้ครบถ้วนชัดเจน เพื่อมิให้เป็นอุปสรรคในการปฏิบัติราชการ และกำหนดอำนาจ และหน้าที่ของผู้ว่า

ราชการจังหวัดในการควบคุมดูแลการปฏิบัติ
ราชการของข้าราชการ ซึ่งปฏิบัติราชการในเขต
จังหวัดให้เหมาะสมขึ้น ประกอบกับประกาศของ
คณะปฏิวัติฉบับที่ 218 ลงวันที่ 29 กันยายน
พ.ศ.2515 ซึ่งเป็นกฎหมายหลักในการบริหาร
ราชการแผ่นดิน ได้ประกาศใช้บังคับมาเป็น
เวลานานแล้ว สมควรแก้ไขปรับปรุงเป็นพระราช
บัญญัติเสียในคราวเดียวกัน จึงจำเป็นต้องตรา
เป็นพระราชบัญญัตินี้

สรุป : การใช้ชื่อกฎหมายว่า “ประกาศของคณะปฏิวัติ” มักจะไม่เป็น
ที่นิยมและได้รับความเชื่อถือจากนานาอารยประเทศ ด้วยเหตุนี้ ในการแก้ไขปรับปรุง
กฎหมาย จึงได้แก้ไขชื่อกฎหมายเสียใหม่เป็นคำว่า “พระราชบัญญัติ” ซึ่งเนื้อหาและ
หลักการโดยรวมแล้ว ก็ยังคงยึดหลักการเดิม ๆ อยู่นั่นเอง เพียงแต่แก้ไขข้อขัดข้อง
บางประการที่เป็นอุปสรรคในการบริหารงานตามนโยบายของรัฐบาล กับหน่วยงาน
ของทางราชการ

ข้อสังเกต : ในการประกาศใช้กฎหมายทุกครั้ง จะมีรูปแบบขั้นต้น
คล้าย ๆ กัน นอกจากนี้ก็ยังมีหมายเหตุท้ายตัวกฎหมาย ที่จะแสดงผลถึงความ
จำเป็นที่ต้องออกกฎหมายฉบับนั้น ๆ มาใช้บังคับอีกด้วย

2 วันประกาศใช้บังคับ :

มาตรา 2 : พระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจาก
วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534 ได้ประกาศ
ในหนังสือราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่ม 108 ตอนที่ 156 ลงวันที่ 4 กันยายน
2534 ดังนั้น พระราชบัญญัติฉบับนี้ จึงมีผลใช้บังคับในวันที่ 5 กันยายน 2534
เป็นต้นไป ซึ่งเป็นวันถัดจากวันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษาตามที่กฎหมายกำหนด

ข้อสังเกต : กฎหมายส่วนใหญ่จะกำหนดวันที่กฎหมายจะมีผลบังคับ
ใช้เช่นเดียวกับพระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ วันถัดจากวันประกาศแต่กฎหมายบางฉบับ
ก็ให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษานั้นเลยก็ได้

3 กฎหมายที่ยกเลิก :

มาตรา 3 : ให้ยกเลิก

- (1) ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 218 ลงวันที่ 28 กันยายน พ.ศ.2515
- (2) ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 310 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ.2515
- (3) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 218 ลงวันที่ 29 กันยายน พ.ศ.2515 พ.ศ.2517
- (4) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 218 ลงวันที่ 29 กันยายน พ.ศ.2515 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2517
- (5) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 218 ลงวันที่ 29 กันยายน พ.ศ.2515 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2517

มาตรา 3 : ให้ยกเลิก

- (6) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 218 ลงวันที่ 29 กันยายน พ.ศ.2515 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2519
- (7) ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 22 ลงวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ.2520
- (8) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 218 ลงวันที่ 29 กันยายน 2515 (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2522
- (9) ประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ 48 เรื่องแก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 218 ลงวันที่ 29 กันยายน พ.ศ.2515 ลงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2534

เป็นธรรมเนียมที่ว่า เมื่อมีการประกาศใช้กฎหมายฉบับใดที่มีเนื้อหา
อย่างเดียวกัน และเป็นการแก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือปรับปรุงเพิ่มเติม ตัดทอน ใน
กฎหมายฉบับเดิม ๆ ที่ประกาศใช้อยู่ กฎหมายฉบับปัจจุบันก็จะประกาศยกเลิก
กฎหมายฉบับเดิม ๆ เหล่านั้นเสีย ซึ่งก็มีอยู่หลายฉบับด้วยกัน อีกทั้งเป็นการรวบรวม
กฎหมายเหล่านั้นเข้าไว้เป็นฉบับเดียวกัน ทั้งนี้ เพื่อความกระชับ สะดวก รวดเร็ว ใน
การนำมาบังคับใช้ต่อไป จะเห็นได้ว่ากฎหมายที่ยกเลิกไปนั้นมีจำนวนถึง 9 ฉบับ และ
รวมมาเป็น “พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534” ฉบับเดียว

4 ประเภทของการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน

มาตรา 4 : ให้จัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ดังนี้

- (1) ระเบียบบริหารราชการส่วนกลาง
- (2) ระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาค
- (3) ระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

ประเทศไทย ได้นำหลักการรวมอำนาจปกครองมาใช้ผสมกับหลักการกระจายอำนาจปกครอง กล่าวคือ ในการจัดระเบียบบริหารราชการส่วนกลาง และ ส่วนภูมิภาค โดยราชการบริหารส่วนกลางจัดเป็นกระทรวง ทบวง กรม หรือ ทบวงการเมืองที่มีฐานะเป็นกระทรวง เป็นทบวง หรือเป็นกรม และการจัดระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาคซึ่งจัดเป็นจังหวัด อำเภอ รวมทั้งกิ่งอำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน มีเจ้าหน้าที่ของราชการบริหารส่วนกลางซึ่งเป็นผู้แทนของกระทรวง ทบวง กรม ต่าง ๆ ไปประจำในเขตการปกครองนั้น ๆ เพื่อบริหารราชการภายใต้การบังคับบัญชาของราชการบริหารส่วนกลางตามลำดับชั้นการบังคับบัญชา และมีการรวมกำลังทหารกับกำลังตำรวจให้ขึ้นต่อราชการบริหารส่วนกลางทั้งสิ้น

ส่วนการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ได้ใช้หลักการกระจายอำนาจปกครองโดยมอบราชการบริหารบางอย่างเกี่ยวกับการปกครองและการพัฒนาท้องถิ่นให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นที่เป็นนิติบุคคลต่างหากจากราชการบริหารส่วนกลาง รับผิดชอบดำเนินการจัดทำโดยเจ้าหน้าที่ของท้องถิ่นนั่นเอง มีการเลือกตั้งเจ้าหน้าที่ส่วนท้องถิ่นบางส่วน เช่น สมาชิกสภาเทศบาล เป็นต้น ฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่า ประเทศไทย จัดระเบียบราชการบริหาร โดยใช้หลักการรวมอำนาจปกครอง และหลักการกระจายอำนาจปกครองผสมกัน แต่เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวมแล้ว จะเห็นได้ว่า ประเทศไทยจัดระเบียบบริหารราชการหนักไปในทางรวมอำนาจยิ่งกว่าในทางกระจายอำนาจปกครอง ทั้งนี้เนื่องจากการปกครองท้องถิ่นต่าง ๆ ทั่วทั้งประเทศ ยังมี

เจ้าหน้าที่ของราชการบริหารส่วนกลางประจำอยู่ในส่วนภูมิภาค เป็นผู้ดำเนินการปกครองภายใต้การบังคับบัญชาของกระทรวง ทบวง กรม อันเป็นองค์กรของทางราชการบริหารส่วนกลางนั่นเอง

5 การกำหนดตำแหน่งและอัตราเงินเดือนข้าราชการ :

มาตรา 5 : การแบ่งราชการออกเป็นส่วนต่าง ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ให้กำหนดตำแหน่งและอัตราเงินเดือน โดยคำนึงถึงคุณภาพ และปริมาณงานของส่วนราชการนั้น ๆ ไว้ด้วย

การบรรจุและการแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งหน้าที่ราชการต่าง ๆ ให้เป็นไปตามกฎหมาย

ข้าราชการฝ่ายบริหารที่ถือว่าเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการปกครองประเทศให้เป็นไปตามกฎหมายและนโยบายของรัฐบาลแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ (ก) ข้าราชการการเมือง และ (ข) ข้าราชการประจำ

ก. ข้าราชการการเมือง : ตาม พ.ร.บ.ระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ.2535 บัญญัติว่า ข้าราชการการเมืองได้แก่ บุคคลซึ่งรับราชการในตำแหน่งข้าราชการการเมือง ดังต่อไปนี้

- (1) นายกรัฐมนตรี
- (2) รองนายกรัฐมนตรี
- (3) รัฐมนตรีว่าการกระทรวง
- (4) รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
- (5) รัฐมนตรีว่าการทบวง
- (6) รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง
- (7) รัฐมนตรีช่วยว่าการทบวง

(8) ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี
(9) ที่ปรึกษารองนายกรัฐมนตรี
(10) ที่ปรึกษารัฐมนตรีและที่ปรึกษารัฐมนตรีประจำสำนัก
นายกรัฐมนตรี

- (11) เลขานุการนายกรัฐมนตรี
- (12) รองเลขานุการนายกรัฐมนตรีฝ่ายการเมือง
- (13) โฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
- (14) รองโฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
- (15) เลขานุการรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
- (16) ประจำสำนักเลขานุการนายกรัฐมนตรี
- (17) เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
- (18) ผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
- (19) เลขานุการรัฐมนตรีว่าการทบวง
- (20) ผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีว่าการทบวง

หมายเหตุ : การแต่งตั้ง และการออกจากตำแหน่งข้าราชการการเมือง :

1. การแต่งตั้ง และการออกจากตำแหน่งของรัฐมนตรีให้เป็นไปตาม
บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

2. การแต่งตั้งข้าราชการการเมืองตามข้อ (8) (9) (11) (12) (13)
(14) (15) (16) และที่ปรึกษารัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ให้ นายก
รัฐมนตรี ด้วยความเห็นชอบของ คณะรัฐมนตรี แต่งตั้งบุคคลซึ่งเห็นสมควรตาม
เหตุผลในทางการเมือง และเป็นผู้มีคุณสมบัติที่จะเป็นข้าราชการการเมือง ตาม
พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ.2535 ได้

3. การแต่งตั้งข้าราชการการเมืองตามข้อ (17) (18) (19) (20)
และที่ปรึกษารัฐมนตรี ให้รัฐมนตรี เจ้าสังกัดด้วยความเห็นชอบของ คณะรัฐมนตรี
แต่งตั้งบุคคลซึ่งเห็นสมควรตามเหตุผลในทางการเมือง และเป็นผู้มีคุณสมบัติที่จะ

เป็นข้าราชการการเมืองตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ.2535 ได้

4. ข้าราชการการเมืองนอกจากตำแหน่งรัฐมนตรี จะออกจากตำแหน่งเมื่อ

- (ก) ตาย
- (ข) ลาออก
- (ค) ถูกสั่งให้ออก ไม่ว่าจะเป็นการออกโดยมีความผิดหรือไม่

ก็ตาม

- (ง) นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีผู้สั่งแต่งตั้งออกจากตำแหน่ง
- (จ) ขาดคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบ

ข้าราชการการเมืองฯ

ข. ข้าราชการประจำ : ข้าราชการประจำแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

(ก) ข้าราชการฝ่ายพลเรือน ซึ่งได้แก่ :-

- *- ข้าราชการพลเรือน
- ข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย
- ข้าราชการครู
- ข้าราชการตำรวจ
- ข้าราชการตุลาการ
- ข้าราชการอัยการ
- ข้าราชการฝ่ายรัฐสภา

(ข) ข้าราชการทหาร

(ค) ข้าราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งได้แก่

- ข้าราชการกรุงเทพมหานคร
- ข้าราชการส่วนจังหวัด
- พนักงานสุขาภิบาล
- พนักงานส่วนตำบล
- พนักงานเมืองพัทยา

หมายเหตุ : *ข้าราชการพลเรือนมี 3 ประเภท คือ

1. ข้าราชการพลเรือนสามัญ ได้แก่ ข้าราชการพลเรือนซึ่งรับราชการ โดยได้รับเงินเดือนในอัตราสามัญ และได้รับแต่งตั้งตามที่บัญญัติไว้ในลักษณะ 3 แห่ง พ.ร.บ.ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2535

2. ข้าราชการพลเรือนในพระองค์ ได้แก่ ข้าราชการพลเรือนซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในพระองค์พระมหากษัตริย์ ตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

3. ข้าราชการประจำต่างประเทศพิเศษ ได้แก่ ข้าราชการพลเรือนซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในต่างประเทศเป็นกรณีพิเศษ โดยเหตุผลทางการเมือง ตามที่บัญญัติไว้ในลักษณะ 5 แห่ง พ.ร.บ.ระเบียบข้าราชการพลเรือน

ทั้งนี้ การบรรจุและการแต่งตั้ง การบำเหน็จความชอบ และการเพิ่มพูนประสิทธิภาพตลอดจนเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติราชการ การรักษาวินัย โทษทางวินัย การดำเนินการทางวินัย การออกจากราชการ รวมทั้งการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ก็เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของ “พ.ร.บ.ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535”

* โทษทางวินัยมี 5 สถาน คือ : -

- (ก) ภาคทัณฑ์
- (ข) ตัดเงินเดือน
- (ค) ลดขั้นเงินเดือน
- (ง) ปลดออก
- (จ) ไล่ออก

*การออกจากราชการของข้าราชการพลเรือนสามัญ ได้แก่ :-

- (ก) ตาย
- (ข) พ้นจากราชการตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญ

ข้าราชการ

(ค) ล่าออกจากราชการและได้รับอนุญาตให้ล่าออกหรือการล่าออกมีผลตามกฎหมายแล้ว

(ง) ถูกสั่งให้ออก

(จ) ถูกสั่งลงโทษปลดออกหรือไล่ออก

* อัตราเงินเดือนข้าราชการพลเรือนสามัญ

-	ปริญญาเอก	เท่ากับ	10,600	บาท
-	ปริญญาโท	เท่ากับ	7,780	บาท
-	ปริญญาตรี	เท่ากับ	6,360	บาท
-	ป.ว.ส/พ.ม.	เท่ากับ	5,740	บาท
-	ป.ว.ท.	เท่ากับ	5,180	บาท
-	ป.ก.ศ.สูง	เท่ากับ	5,180	บาท
-	ป.ว.ช.	เท่ากับ	4,700	บาท
-	ป.ก.ศ.	เท่ากับ	4,300	บาท
-	ม.ศ.3(พิมพ์ดีด)	เท่ากับ	4,100	บาท
-	ม.ศ.5			
-	ม.ศ. 3			
-	b1.6	↑เท่ากับ	3,500	บาท

6 ผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติฯ

มาตรา 6 : ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534 ได้บัญญัติ
ขึ้นในสมัยรัฐบาลของนายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นผู้รับสนอง
พระบรมราชโองการ และตัวพระราชบัญญัตินี้ก็ให้ “นายกรัฐมนตรี” เป็นผู้มีตำแหน่ง
รักษาการตามพระราชบัญญัติ ดังนั้น บุคคลใดที่เข้ามารับตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรี
บุคคลผู้นั้น ก็ต้องรับผิดชอบตามขอบเขตอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ
ระเบียบบริหารราชการแผ่นดินฯ ซึ่งเป็นโดยตำแหน่ง